

- половині ХХ ст. / О.А. Крижанівський // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вип. 19. Серія: Історія: Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. П.С. Григорчука – Вінниця, 2011. – 337 с. – С. 78 – 85.
8. Крижанівський О.А. Теоретичне осмислення культурно-історичної спадщини населених пунктів України в контексті сталого просторового розвитку Європи / О.А. Крижанівський // В зб.: Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посейм'я та Слобожанщини: минуле і сучасність: Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф., присв. 285-річчю обрання Данила Апостола гетьманом Лівобережної України (24 лют.2012 р., Глухів) / редкол.: О.І. Курок [та ін.]. – Глухів; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. -176 с. – С. 73 -77.
 9. Крижанівський О.А. Удосконалення передпроектного аналізу території у містобудівному проектуванні з урахуванням геопатогенних зон / О.А. Крижанівський // Матеріали наук. – техн. конф. “Основні напрямки забезпечення безпеки населення та стійкості функціонування господарства України при загрозі виникнення природних та техногенних катастроф”. – Ч. 2. – К., 1997. – С. 63–64.
 10. Крижанівський О.А. Формування екодизайну міського середовища відносно геопатогенних зон тектонічного походження / О.А. Крижанівський // В зб. тез доповідей міжн. наук.- метод. конф. «Дизайн архітектурного середовища: сучасні концепції і перспективи розвитку» Київ 20 травня 2010 року // Відповідальний за випуск В.О. Тімохін. –К.: КНУБА, 2010. – 56 с. – С. 17 – 18.
 11. Милорадович В.П. Життє-бытє лубенського крестьянина / В.П. Милорадович // В зб.: Пам'ятки історичної думки України. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К. : “Либідь”. – 1991. – 640 с. – С. 171.
 12. Одум Е. Экология. Пер. с англ. и предисл. проф. Алпатова В.В / Е. Одум. – М: «Просвещение», 1968. – 168 с.
 13. Павловец И.Н. Влияние геопатогенных зон на экологические параметры геологической среды и здоровье человека / И.Н. Павловец, Р.В. Каневец, Т.Ю. Павловец. – К: Госкомгеологии, Геоинформ. - 1997.
 14. Сілецький Р. Поставлю хату і кімнату / Р. Сілецький // Берегиня, - № 1. – 1992. – С. 59.
 15. Сілецький Р. Хато моя тесовая / Р. Сілецький // Берегиня, № 4-5. – 1995. - С. 63.
 16. Сілецький Р. Традиційна будівельна обрядовість українців / Р. Сілецький. Traditional building rites of Ukrainians : монографія / Роман Сілецький. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 428 с.
 17. Смолинська Е. Пережитки примітивної обрядовості в українському побуті / Е. Смолинська // Берегиня, № 3 (22), – 1999 р. – С. 66.
 18. Устінова І.І. Еколого-містобудівне обґрунтування сталого розвитку урбанізованих територій України: автореф. дис. канд. архітектури: 18.00.04 / КНУБА. – К., 2005. – 19 с.

Валентина Залуніна
(Володимир-Волинський, Україна)

УКРАЇНСЬКІ ОБРЯДОВІ ТРАДИЦІЇ ДЕКОРУВАННЯ РОСЛИНАМИ

У статті аналізується сучасний стан збереження та побутування літніх календарно обрядових звичаїв на території Полісся і Західної Волині та питання трансформації обрядових квітчальних традицій та рівень їх збереження.

Ключові слова: народні традиції, Західна Волинь, Полісся, Поділля, рослини, народні, церква, освячення, обряд.

This article deals with the reflections of archetypal religious beliefs of the Ukrainian people and the questions about archaic cults transformations into sacral traditions, the level of their conservation in western Volyni and Polisia regions.

Key words: *fjik traditions, Western Wolun, Polissya, floristry, plants, church, folk, consecrate, ceremonial.*

Декоративно-прикладне мистецтво не тільки поширює сферу свого впливу на формування сучасного дизайну але й поглиблює пошук свого коріння. Таку стратегію розвивають митці та науковці, досліджуючи українське традиційне квітчання, яке практично не вивчено, відомості, здебільшого фрагментарні.

До питання прикрашання рослинами підійшли М. Максимович, Ф. Вовк, В. Шухевич, О. Воропай, С.Килимник, Н. Здоровега, В. Борисенко, О. Курочкін та ін. Рідше його торкалися мистецтвознавці О. Найден, Г. Стельмашук. З точки зору фольклористики, це питання розглядали Е. Гаврилук, В. Голобородько. Традиційне оздоблення квітами в Україні привернуло увагу флористів М. Табунщикова, Г. Корнієнко й І. Добруцького.

Рослинні мотиви в пластичних видах українського народного мистецтва розглядали О. Найден, М. Селівачов, С. Китова. Теоретичною основою дослідження символіки квітчання послужили праці К. Сосенка, О. Найдена.

Мета даної статі висвітлити маловідомі факти обрядових квітчальних традицій та рівень їх збереження на терені Західної Волині та Полісся як складової народної творчості.

Розглядаючи історичні зв'язки слов'янських племен, які заселяли територію України, можна простежити розвиток народних вірувань та давніх традицій. Примітивна дохристиянська демонологія базувалась на одухотворенні сил оточуючої природи.

Новий етап розвитку народних вірувань настав після прийняття християнства, зростає елемент надприродного й одночасно посилюється віра в реальність, його існування, силу. Залишки язичної демонології виявляються у збереженні вірувань на побутовому рівні.

Поряд з утилітарною функцією рослини займали значне місце в широкому комплексі традиційних вірувань, звичаїв і забобонів. Обряди і повір'я, пов'язані з деревами, травами, зіллям і квітами, доносять відгомін язичницьких уявлень наших предків про навколишню природу і базуються як на реальних, так і на уявних властивостях рослин.

Обрядові дії, пов'язані з рослинністю, відігравали важливу роль у календарних святах. Ці обряди мали забезпечити людині здоров'я, зміцнити добробут сім'ї, посилити плодючість землі й худоби, вберегти господарство від нечистої сили. Усілякі незгоди люди вважали справою демонічних сил, дія яких проявлялась через природні сили. Для захисту від злих сил, дія яких невідчутна на дотик, використовували різні засоби. Серед них рослини, зібрані у певні свята і відповідно заготовлені. У науці вони мають назву апотропейних. Використовували, як правило, рослини, які мали лікувальні властивості, сильний одурманюючий запах, небезпечні колючки. Все це повинно було відлякувати злі сили. Цікаво й те, що з погляду прояву апотропейних властивостей рослин їх можна поділити на дві групи:

Рослини, апотропейні властивості яких проявляються без церковного освячення (май – на Зелені свята, зілля – на Івана Купала).

Рослини, апотропейні властивості яких посилюються після церковного освячення (віночки – на свято Божого тіла; овочі, фрукти – на свято Спаса; зілля – на Зелені свята, Першу і Другу Пречисту) [7].

Про першу групу рослин є дані, за якими можна відтворити більш детальну картину. Що ж до освячуваних у церкві рослин, то точності у переліку їх назв не знаходимо. Переважно звучать узагальнюючі назви: «польові квіти», «городні квіти» або вживається термін «зілля». Очевидно, увага акцептувалася лише на факті освячення. Хоч все ж таки частково зберігся перелік рослин, які у певні свята (Івана Купала,

Божого тіла, Першої і Другої Пречистої, Спаса, Маковея) освячувались у церкві [3, с.10].

Важлива ще форма, якої надавали цим освячуваним рослинам: букети, віночки, пучки зілля. Вінок – це символ пошани, молодості в українській обрядовості; крім цього, вінок з живих квітів – оборона від злої напасті. Тут, очевидно, мають значення не тільки властивості зілля, але й замкнутість форм. Магічний круг, описаний навколо людини або предмета, вважався домінуючим охоронним засобом від «нечистих сил», оскільки найповніше викопував функцію замикання доброго і виключення злого. Рослини, складені й скріплені вузлом, стають носіями зібраних в одне ціле заклять проти злих сил і зичень щастя, добра, достатку. Отже, анотропейна сила згадуваних рослин посилюється, коли вони виступають у певних геометричних формах. Наприклад, волинсько-поліський регіон (Турійський, Старовижнівський, Камінь-Каширський, Ратнівський райони Волинської області). Зілля несуть святити у формі віночків. Кількість віночків різна: переважно 3, 7, 9, 12 – цифри, які у народних віруваннях вважалися магічними. До зілля, з якого плели віночки, – польове, іноді додавали городні квіти. Якщо віночків кілька, а не один, то їх зв'язують [8].

У селі Тадані Кам'янка-Бузького району плели 12 віночків: два з барвінку, 2 з копитника, 2 з розхідника, 2 з м'яти, 2 з перерви, 2 з пристріту і прикрашали ці вінки ружею [8, с.142].

У селі Желдець цього ж району плели 3, 5 або 7 віночків з польового зілля, обов'язково додавали копитник. Один вінок з польового зілля плетуть у селі Руда Сілецька, тут обов'язковим елементом є розхідник. Також по одному віночку, але тільки з 12 складників, плетуть у селі Батятичі (барвінок, перестріт, м'ята, розхідник, копитник, перерва, рута, ромашка, васильки, реберця, звіробій, боже тіло). Два-три віночки з копитника або розхідника з барвінком плетуть у селі Жовтанці. У Сокальському районі плели віночки з блавату, рожі, дзвіночків, м'яти. У Радехівському р-ну плетуть 5, 7, 9 віночків з м'яти, розхідника, чебрецю, городніх та лісових квітів або листя ягід. Також у вінки влітають кропиву. [8;142]. Як бачимо, на порівняно невеликій території фіксуємо такий різноманітний матеріал.

Крім освячення віночків, на свято Божого тіла дівчатка віком до семи років, одягнені у національній стрій, несли до церкви кошички, наповнені пелюстками городніх і польових квітів. Ці пелюстки вони розсипали навколо церкви (село Боброїди Жовківського району). У цьому обряді простежується зв'язок з давнім культом рослин. 7, 9 віночків з розхідника, м'яти, рожі, блавату, чебрецю, рум'янку плели у Жидачівському р-ні (с. Тейсерів, Подорожнє), у селі Бережниця плели тільки з барвінку [8].

Очевидно, що при освяченні віночків із зілля його захисні властивості посилюються завдяки тому, що рослини влітаються у вінок. А як відомо, форма кола у магії – це виключення злого і замикання доброго. Важливо й те, що рослини, з яких виплітають вінки, переважно мають лікувальні властивості, а іноді і незвичайний вигляд, що теж відіграє певну захисну функцію. Певний магічний заряд несе і кількість складників у вінку, або кількість самих віночків.

Поділ рослин на вищезгадані групи тісно пов'язаний із святами літнього обрядового циклу. В їх основі – народні вірування в активізацію «злих сил» у період літнього сонцестояння. Особливо в час Зелених свят, коли цвіте жито і, за народними віруваннями, прокидаються мерці, виходять з води русалки. Тиждень перед Трійцею (Зеленими святами) називають «кличальним», «зеленим» або «русальним». Гілля й молоді деревця, зрубані у клечальну суботу для оздоблення хати, називають клечанням або маєм. У деяких місцевостях замайовували хату також і на Івана Купала.

Кличальними рослинами, що не освячені в церкві, прикрашають хату у відповідальну пору річного циклу – період розквіту і родючості природи та, водночас, найбільшої напруги демонічних сил, які в цей час зустрічаються на своїх «сходинах».

Згідно з народними повір'ями, вони завдають шкоди чарами, вроками, недугами, загрожують смертю.

У прагненні захистити себе перед небезпеками оточуючого середовища людина використовувала оздоблення житла як оберіг від ворожих сил. Хата ставала повноцінним захистом людині, коли оздоблювалась клечальними рослинами, які виконували не тільки естетичну функцію, а й захисну.

Хату маїли ззовні і всередині: одні рослини застромлювали за стріху, чіпляли біля вікон, дверей, інші клали в хаті за ікони, стелили па підлогу, доповнюючи інтер'єр (с. Холопичи Локачинський р-н. та с. Острівок Володимир-Волинський р-н Волинської обл.). Клечальними рослинами прикрашали не тільки хату, але й увесь двір, господарські споруди.

Ось як описує Зелені свята на Україні відомий польський етнограф А. Фішер: «Коло хати ставлять зелені деревця, затикають зелень на воротах, хаті, порогах, корівнику. Зокрема, осикою мають корівники, аби охоронити корів від чарівниць». За матеріалами К. Мошипського, на Івана Купала «...обтикають стріхи хат і кладуть попід стінами різне зілля, зокрема полин і лопух.» [7].

У ролі «маю», залежно від місцевості, виступають різні рослини. Територія Західної України з погляду вживання клечальних рослин ділиться на дві частини: рівнинну і гірську. Домінуючою клечальною рослиною па рівнинній місцевості виступає липа, а в гірській частині віддають перевагу явору.

Поряд з липою, використовують на рівнинній території березу, клен Володимир-Волинський та Локачинський р-ни Волинської обл. тільки березу у Ковельському р-ні с. Зелена. Ясен, рідше – акація, бузок, каштан, ліщина Золочівський район Львівської області, Терехівський район Тернопільської області. Окремий засяг (рослину композицію) становить поліський регіон – Рожищенський, Старовижівський, Камінь-Каширський, Турійський, Ратнівський райони Волинської області: береза, клен, рідше – ліщина. Гілками цих дерев мають житло, на підлогу кладуть «лепеху». Крім липи, клена, на Зелені свята хати клечать зіллям (любисток, м'ята) крім вищезгаданих, фіксується використання дуба, хоч рідше (с. Витилівка).

7 липня – свято Івана Купала, день літнього сонцеповороту – тепер сходить ся з християнським святом Різдва св. Пророка Предтечі і Хрестителя Господнього Івана. Це пора, коли рослинність досягає повного розквіту. У народі широко побутовали вірування в апотропейну силу рослин, зібраних у це свято або напередодні.

Купальська обрядовість на території Західної України збереглась не скрізь однаково. Можливо, тому й поширення клечання на це свято не однаково.

Менші чи більші, але окремі, характерні і дуже своєрідні засяги утворюють лопух і чорнобил (Турківський, Кам'яно-Бузький райони Львівської області). Лопухом маїли хати, застромлюючи листя за стріху. В деяких місцевостях свято Івана Купала відоме під назвою Івана Лопушника.

Ще один засяг лопуха і чорнобиля (поліні) знаходимо у Золочівському, Терехівському районах, Тернопільської обл. Крім цього, у ролі маю тут виступали полин, рум'янок, «божа кривця», та інші польові квіти. Охороняючи житло від проникнення демонічних сил, клечальні рослини виконували роль своєрідного сторожа. Очевидно, вибір тої чи іншої рослини не був випадковим. Можливо, лікуючі властивості більшості клечальних рослин зіграли вирішальну роль у їх використанні в магічному плані [2]. Лікуючі властивості липи, берези, дуба, клена, верби, ліщини та інших дерев відомі з давніх часів.

Освячення в церкві зілля на Івана Купала характерне не для всіх територій. Зілля: полин, рум'янок, купчаки, кропиву, «божу кривцю», а також мак і пшеничку святили у формі букетів (село Острівці Тернопільської області), часом виплітали віночки (село Зелений Гай, Заліщицький район). На Підгір'ї фіксуємо освячення букетів переважно з польового зілля, але обов'язкова наявність звіробою (село Слобода

Болахівська, Долинський район). Важливим був час збирання зілля. Святили зілля, зібране напередодні. Іноді зілля збирали на світанку, перед службою в церкві, на якій воно освячувалося (с. Мислів).

Освячене у церкві на Івана Купала зілля у формі букетів прибивали до брами (село Милозань Івано-Франківської області), маїли ним хату (село Кизлівка Рожнятівського району), але найчастіше його висушували і клали на зберігання до комори (Волинська обл.).

Церковний празник в пам'ять семи братів Маковейських. Цього дня у церкві освячується вода, на знак загального хрещення України за св. Володимира. Крім того, священник благословляє зілля, мак, які приносять у букетах. Маківки і зілля, гвоздику, руту святять на Волині та Поділлі (с. Островок Володимир-Волинський р-н, с. Холопичи, с. Кисилин Локачинського р-ну Волинської обл., с. Ренезівці Золочівського району), крім того, між зіллям іноді давали колючі рослини: чортополох, шипшину (с. Сороцьке Терехівського району) та миколайчики (Володимир-Волинському р-н.). На Львівщині святили мак і зілля (Кам'янка-Бузький та Жовківський райони) або ж мак, моркву, кукурудзу (Радехівський р-н, с. Сушно).

На Поліссі на Маковей святили «на грім» (Старовижнівський р-н), а також льон, жито, овес, верес, «басики» (квіти) і маківки (Камінь-Каширський р-н), тільки маківки (с. Забріддя, Ратнівський р-н).

Освячують віночки у деяких місцевостях також і на Зелені свята. їх виготовляють з розхідника, барвінку з польових квітів.

19 серпня – Спаса. У цей день за св. Літургією освячує священник овочі та фрукти з нового урожаю і молить Господа, щоб ці плоди, які принесли до церкви, як первістки, умножились і дали здоров'я споживаючим...

Майже на всій Західній Україні, для якої характерний цей обряд, святили яблука, груші. Але, крім того, на Поліссі і Волині святили у цей день також колоски пшениці, мак, городні квіти (Володимир-Волинський та Локачинський райони с. Новий Двір, с. Кульчин Турійського р-ну Волинської обл.), лепеху, жито, клен, горіх, кропиву, м'яту, городні квіти (с. Серковичі, с. Грабово Старовижнівського р-ну). У Камінь-Каширському р-ні святили також жито, пшеницю, овес (с. Черче) і разом з цим моркву, льон, городні (с. Піщане), кропиву, «веріс», «котики», м'яту (с. Полиці), ліщину, кропиву (с. Гута Кам'янська), льон, верес, «басики» (квіти), маківки, миколайчики та квіти (с. Островок Володимир-Волинського р-ну). У Долинському р-ні на Спаса святять лише яблука (с. Витвиця, Слобода Болахівська). Яблука і віночки з розхідника, катеринка (по одному) святять у с. Побережжя Івано-Франківської району, хоч у інших селах цього району на Спаса святять лише яблука (с. Козине, с. Сілець).

Святять зілля також на Першій Пречистій. В основному це зілля городнє, хоч букети доповнювались також і польовим зіллям. Але через брак інформації поки що не варто робити узагальнення і виводити певну схему.

Крім лікувальних властивостей, згідно з народними віруваннями, липа вважалась берегинею домашнього вогнища, верба – охороняла людей, їх житло від пожеж, «берегла від нечистої сили худобу. Дуб вважався священним деревом, у шелесті його листя жерці читали волю богів»[8].

У розвитку цих поглядів можна виділити два етапи. Перший: дерева – одухотворені істоти, які мають магічну силу і здатні викопати будь-яке прохання тих, хто їм поклоняється. Другий: ці властивості передаються богам, які обрали житлом дерева, чи богам дерев. Важко тепер визначити, який саме етап із цих двох більше вплинув на формування функції клечальних рослин.

Проаналізувавши ритуальну функцію рослин календарно-обрядові флористичні композиції за формальними ознаками можна об'єднати в чотири групи. До першої слід віднести пучки зілля, композиції, що імітують дерево, а також і саме дерево, друга група – це вінки (кола), до третьої входять хрестоподібні вироби, а всі інші композиції

становитимуть четверту групу. Цей поділ доволі умовний, бо пучок, вінок і хрест часто бувають елементами одного цілого.

Варто згадати про «Хрест» і розкрити особливості флористичних композицій, побудованих на мотив хреста, який буває чітко виражений або й прихований.

Хрест можна розпізнати у «квітці» на хаті, у листяних аплікаціях на віконному склі на Зелені свята і весілля, у хатніх оздобах із польових квітів на св. Івана.

Подекуди на св. Макавеїв установлювали високі хрести, прикрашали їх квітами і маківками, зверху чіпляли гарбузову маску.

Згідно із зібраними даними, квіткова гірлянда в українській народній традиції не була самостійною композицією. Її намотували на каркаси ритуальних фігур, нею декорували хрести.

Подекуди обжинковому атрибуту надавали зооморфного вигляду і відповідну назву (коза). В багатьох обрядах фігурували ляльки, виготовлені з природно і сировини, зодягнені і завітчані (на Івана Купала, на Зелені свята). Природний матеріал слугував і для виготовлення різноманітних дитячих іграшок, вінків для іменинників, та у вінках та букетів із сухоцвітів, призначених для померлих (Волинська обл.).

«Композиційна формула квітчання» – узагальнена композиційна особливість української народної флористики. Пучок, вінок, хрест, різнобарвні стрічки і декоративне наповнення з квітів часто фігурують як елементи однієї композиції.

Отже, матеріалом для квітчання слугували: 1) живі рослини, що переважно при висиханні зберігають форму деякого часу; 2) сухий природний матеріал (соломка, колосся, сіно); 3) рукотворні квіти (роблені та мальовані); 4) декоративні та конструктивні елементи з природних і штучних матеріалів.

Флористичним виробам властиві ритм, зокрема метричний, симетрія, статичність, підкреслена компактність більшості композицій, насиченість декором.

Саме у формі проявляються канонічність і поліваріантність квітчання, формою найкраще передається його зміст. З'ясовано, що українське народне квітчання охоплює взірці з різними художньо-естетичними й конструктивними ознаками: вишукане оздоблення вінця і граничний лаконізм квітчання окремими рослинами; компактність переважної більшості композицій і ажурна легкість підвісних «павука» і «їжака». Здебільшого флористичні композиції просторові, є і площинні.

У традиційних композиціях із природного матеріалу можна виявити ряд мотивів і елементів, притаманний і іншим видам українського народного мистецтва: Світове дерево, коло, хрест, розетка, спіраль, волута, меандр.

У способах побутування флористичних композицій найвиразніше простежується обрядова функція квітчання, адже більшість відомих нам традиційних рослинних композицій існувала в минулому як атрибути родинних та календарних обрядів.

Отже, переходячи до **висновків** зазначимо про те, що українські народні флористичні композиції і квітчання загалом – яскраве культурне явище зі своєю історією, художніми властивостями, функціями, світоглядними цінностями, семантикою, поєднане з іншими видами мистецтв та середовищем побутування, має самобутні ознаки, традиційну й елітарну галузі та сучасні напрямки розвитку.

Укладання флористичних композицій складає особливий вид творчої діяльності, заснований на художньому застосуванні здебільшого природної сировини. Народні флористичні композиції, задіяні в обрядах календарного циклу, перебували в оселі лише деякий, визначений звичаєм час, проте поновлювалися тієї ж пори щороку, зберігаючи сталість форм. Квітчання було й залишається засобом відділення святкового від буденного, підкреслює особливість свята, створює урочистість. Рослинні композиції поєднувалися і раніше і в наш час виявляються в гармонійній єдності з об'єктом прикрашання, іншими видами декоративно-ужиткового мистецтва.

Якщо порівняти українське, європейське квітчання та японську ікебану – імовірно, різні гілки прадавньої культури, які набули національних рис. З цих міркувань типові українські флористичні вироби доречно називати не «ікебаною», а «пучком» («китицею», «букетом»), «композицією». Основні типові форми українських народних флористичних композицій – пучок, вінок, хрест – часто поєднані між собою. Зустрічаються й інші варіанти: різноманітні весільні вінці і барвінкові віночки, гірлянда, піраміда, куля, форми серпа і серця, дуги і віяла.

В Україні збереглася спадкоємність багатомісячних художніх традицій, як і взаємозв'язки і взаємовпливи з іншими видами народної творчості. Народні флористичні композиції, акумулюючи колективний досвід художньої передачі знаків і символів, не втратили архаїчних мотивів, що відображають давній світогляд. Імовірно, традиційна галузь квітчання зберігає художні й семантичні ідеї з кам'яного віку, а елітарна, що базується на традиційній, еволюціонує водночас із розвитком культури.

Матеріальна основа флористичних композицій і прив'язаність до певних свят і дат поєднує їх із декоративно-ужитковим мистецтвом і фольклором.

Якщо сьогодні ми трактуємо флористичні композиції як прикрасу, то в минулому, окрім естетичної функції, квітчання слугувало вагомим обрядовим атрибутом, виховним чинником, семіотичним засобом. Магічну функцію приписували не так флористичним композиціям, як поодиноким рослинам.

Квітчання має вагоме пізнавально-виховне значення. Компонування квітів привчає спостерігати за природою, розширює рамки естетичного виховання, розвиває художній смак, творчі здібності, сприяє формуванню гармонійно розвинутої особистості (мал. 1).

До напрямків подальших досліджень можна віднести з'ясування регіональних особливостей українського традиційного квітчання; поглиблене дослідження художніх і конструктивних особливостей, техніки виконання традиційних композицій, дівочих вінків, весільних вінців і вінчиків; визначення педагогічного аспекту квітчання.

Отже, в умовах урбанізованого суспільства існує потреба у сучасних виробах, які, з одного боку суголосні з традиційними, а з іншого, – відповідають новим тенденціям розвитку декоративного мистецтва й теперішнім естетичним запитам.

а) флористична композиція з писанкою «Оберіг. Півень». (Сіно, коріння сосни, зілля)

б) флористична композиція «Вікно»

в) фрагмент флористичної композиції «Великдень»

Мал. 1. Флористичні композиції

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно прикладне мистецтво / Є.А. Антонович., Р.В.Захарчук-Чугай., М.Є. Станкевич. – Львів: Світоч. – 1993. – 272 с.
2. Бодревич-Буць О. Народне будівництво Західного Поділля / О.М. Бодревич-Буць – Львів : Архів МНАП. – 1978. – С.114.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис / Олекса Воропай – К.:АВПТ «Оберіг», 694 с.
4. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / В.Давидюк–Луцьк: Вежа, 1997. – 296 с.
5. Давидюк В. Нове життя старих традицій: Традиційна Українська культура в сучасному мистецтві і побуті / Матеріали міжнародної наукової конференції в рамках V Міжнародного фестивалю українського фольклору «Бе- регіня» / За ред. проф. В. Давидюка. – Луцьк : ПВД«Твердиня», 2007 – 532 с.
6. Гпатюк В. Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків. У кн.: Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / В. Гпатюк/– К., 1992. – С. 385.
7. Данилюк А. Наукові записки. Випуск I / А. Данилюк. – Львів, 1998. – С. 33.
8. Данилюк А. Наукові записки. Випуск II / А. Данилюк., Є. Амбіцька., Т.Андрієвська. – Львів, 2008. – С.141.
9. Кондратович О. Весілля на Поліссі. Народні звичаї та обряди / О.П. Кондратович. – Луцьк, ВОРВП «Надстир'я», 1996. – 112 с.
10. Крип'якевич І. Історія української культури / [В.Радзикович., М.Голубцем., С.Чернецьким, В.Барвінським.] ; за загал. ред. І.Крип'якевич. – [3-тє вид., стереотип.]. – К.: Либідь, 2000. – 656 с.
11. Охріменко Г. Населення Волині в праісторичні часи. Розвиток матеріальної та духовної культури / Г.В.Охріменко. – Луцьк: Волинська обл. друкарня, 2004. – 250 с.
12. Охріменко Г. Нариси культури давньої Волині / Г.В.Охріменко. – Луцьк: Волинська обл. друкарня, 2006. – 600 с.
13. Хмільовський О. Вступ у дизайн. Основи проектування систем життя. Цикл «Образотворення». Курс лекцій. / О.Хмільовський – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 208 с.
14. Шкода М. Люба моя Україна. Свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети та повір'я українського народу. / М. Шкода. Донецьк: ТОВ ВКФ«БАО», 2008. – 544 с.:іл.
15. Шухевич В. Гуцульщина Ч. IV. – Львів. – С. 250.
16. Шухевич В. Гуцульщина – Львів. – С. 258-259.
17. Польові матеріали експедиції Музею народної архітектури та побуту у Львові. 992-1994 рр. – Архів МНАПІ.

Олександр Босий
(Київ, Україна)

ОБРЯДОВІ ФУНКЦІЇ РУШНИКІВ У ПОХОВАЛЬНО-ПОМИНАЛЬНІЙ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ

Сімейні звичаї й обряди становлять вагомий підрозділ традиційно-побутової культури українців. Багатство архаїчних елементів і локальних варіантів засвідчує давнину походження народної сімейно-побутової обрядовості, її популярність і стійкість. Зокрема, у звичаях і віруваннях пов'язаних зі смертю людини, простежується нашарування елементів різних часів і культурних рівнів: архаїчні язичницькі уявлення про смерть, загробне життя і вплив покійників на живих поєдналися з пізнішими християнськими, утворивши складний смислово-емоційний комплекс. У ньому виділяються три цикли: 1-й – пов'язаний з актом смерті; 2-й – з похоронами; 3-й – поминальнiзвичаїта обряди. Традиційно поминають померлого на 9 і 40 день, через рік, та під час поминальнихднів, зокрема в першу неділю після Великодня (Провідну)